

Sygn. VUa 29/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Marczyńska (spr.)

Sędziowie: SSO Beata Łapińska, SSR(del.) Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z wniosku B. G.

przeciwko Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o zasiłek chorobowy

na skutek apelacji wnioskodawcy B. G.

od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 kwietnia 2013r. sygn. IV U 315/12

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania za instancję odwoławczą.

Sygn. akt V Ua 29/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 października 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił wnioskodawcy B. G. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 18 lutego 2012 roku do 19 marca 2012 roku oraz zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za ww. okres wraz z odsetkami w łącznej kwocie 2.420,61 złotych. W uzasadnieniu wskazał, iż wnioskodawca w okresie niezdolności do pracy wykonywał pracę zarobkową w ramach umowy zlecenia zawartą z firmą (...).

Od powyższej decyzji wniósł odwołanie w dniu 28 listopada 2012 roku wnioskodawca.

ZUS wnosił o oddalenie odwołania.

Wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2013 roku, wydanym w sprawie IV U 315/12, Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. oddalił odwołanie.

Podstawę wyroku stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

W okresie od 5 lutego 1996 roku do 4 września 2012 roku B. G. był zatrudniony w (...) Spółka z o.o. w O., Od 4 lutego 2012 roku do 19 marca 2012 roku wnioskodawca był niezdolny do pracy z powodu choroby i przedłożył na tą okoliczność zaświadczenie o czasowej niezdolności do pracy.

Za okres od 2 lutego do 17 lutego 2012 roku pracodawca wypłacił wnioskodawcy wynagrodzenie za czas choroby, a za okres od dnia 18 lutego 2012 roku do dnia 19 marca 2012 roku wnioskodawcy wypłacono zasiłek chorobowy.

Wnioskodawca rozpoczął współpracę z firmą (...) w listopadzie 2008 roku.

W ramach umowy wnioskodawca miał obowiązek prezentacji towarów zleceniodawcy, w domach klientów, informować uczestników prezentacji o warunkach sprzedaży prezentowanych towarów.

W okresie od 1 marca 2012 roku do dnia 14 marca 2012 roku wnioskodawca był zatrudniony w firmie (...) Spółka Akcyjna S.K.A. w W. na podstawie umowy zlecenia z dnia 1 marca 2012 roku i otrzymał wynagrodzenie w kwocie 366,43 złotych.

W okresie od 4 lutego 2012 roku do 9 lutego 2012 roku wnioskodawca przebywał w szpitalu w T. W lutym wnioskodawca nie prowadził prezentacji, w jego zastępstwie prezentację prowadziła jego żona A. G.. Dokumenty związane z prezentacją przygotował wnioskodawca.

W dniu 14 marca 2012 roku wnioskodawca udał się do W. celem rozwiązania umowy z firmą (...). W siedzibie firmy podpisano porozumienie rozwiązujące umowę z dniem 15 marca 2012 roku.

Przed wyjazdem wnioskodawca przygotował dokumenty celem rozliczenia się z firmą (...). Dokumenty wnioskodawca złożył w siedzibie zleceniodawcy w W..

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, iż odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Motywując powyższe wskazał, że zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 i art. 8 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby (tekst jedn. Dz. U. 2005 Nr 31, poz. 267 ze zm.) ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, przysługuje zasiłek chorobowy przez okres trwania niezdolności do pracy z powodu choroby. Ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia (art. 17 ust. 1 powyższej ustawy).

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego w okresie niezdolności do pracy wnioskodawca wykonywał czynności na rzecz zleceniodawcy (...) Spółka Akcyjna S.K.A. w W..

Wnioskodawca podnosił, iż nie prowadził w okresie niezdolności do pracy prezentacji wyrobów zleceniodawcy pomija w swojej argumentacji, fakt, iż przygotował dokumentację związaną z prezentacją, a następnie przygotował dokumenty rozliczeniowe z zleceniodawcą i udał się do jego siedziby celem ich przedłożenia, rozliczenia się i rozwiązania umowy między stronami.

Sąd Rejonowy uznał, iż wbrew twierdzeniu wnioskodawcy do obowiązków zleceniobiorcy oprócz prezentacji należało także wykonywanie czynności formalnych, tj. sporządzania odpowiednich dokumentów celem rozliczenia się ze zleceniodawcą. Takie czynności były konieczne do uzyskania wynagrodzenia za przeprowadzone prezentacje i takie czynności wnioskodawca wykonywał. Nie można także pominąć faktu, iż wnioskodawca będąc niezdolnym do pracy udał się do W. do siedziby zleceniodawcy celem zakończenia współpracy i w wyniku rozliczenia otrzymał wynagrodzenie w kwocie w kwocie 366,43 złotych.

Dlatego też Sąd Rejonowy stwierdził, że wnioskodawca w okresie niezdolności do pracy wykonywał działalność zarobkową, a tym samym wypełnił przesłanki zawarte w art. 17 ustawy zasiłkowej.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości apelacją wnioskodawca. Skarżący zarzucił wyrokowi:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez jego błędną wykładnię w postaci art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, sprowadzającą się do uznania, że wykonywanie czynności zmierzających do uzyskania wynagrodzenia za działalność podejmowaną przed powstaniem niezdolności do pracy przesądza o wykonywaniu przez ubezpieczonego działalności zarobkowej i uzasadnia utratę prawa do zasiłku chorobowego za cały czas zwolnienia,
2. naruszenie przepisów postępowania, które to naruszenia miało istotny wpływ na wynik postępowania w postaci art. 233 kpc, poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, skutkujące dowolnością oceny materiału dowodowego i sprzecznością istotnych ustaleń Sądu ze stanem faktycznym.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie ubezpieczonemu prawa do zasiłku chorobowego za okres od dnia 18 lutego 2012 roku do dnia 19 marca 2012 roku oraz uchylenie decyzji organu rentowego w zakresie, w jakim zobowiązuje ona ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za ww. okres, wraz z odsetkami w łącznej kwocie 2.420,61 złotych.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna i jako taka skutkuje koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Pojęcie „istoty sprawy”, w rozumieniu art. 386 § 4 kpc, dotyczy jej aspektu materialnego, a nierozpoznanie istoty zachodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu nie odnosi się do tego co było przedmiotem sprawy, a więc gdy sąd zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania lub też zarzutów merytorycznych strony i w swym rozstrzygnięciu nie odniósł się do tego, co jest rzeczywistym przedmiotem sporu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2002r., IV KKN 1298/00, LEX nr 80271).

Przedmiot rozpoznania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych określa decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Zaskarżona w niniejszej sprawie decyzja dotyczyła zwrotu nienależnie pobranego przez wnioskodawcę świadczenia w postaci zasiłku chorobowego za okres od dnia 18 lutego 2012 roku do dnia 19 marca 2012 roku, a nie odmowy prawa do zasiłku chorobowego za okres niezdolności do pracy z powodu choroby, jak błędnie przyjmuje Sąd Rejonowy. Sąd I instancji nie tylko błędnie zadekretował przedmiotową sprawę jako sprawę o zasiłek chorobowy, ale także tylko w tym zakresie ją rozpoznał. Stwierdził bowiem jedynie, że skarżącemu w spornym okresie nie przysługiwało prawo do zasiłku chorobowego, ponieważ „wypełnił przesłanki zawarte w art. 17 ustawy zasiłkowej”. Tymczasem wnioskodawca zasiłek chorobowy za ww. okres otrzymał, wypłacił mu go płatnik składek, a przedmiotem decyzji, jak wskazano wyżej, było nałożenie na wnioskodawcę obowiązku zwrotu tego zasiłku. Sąd Rejonowy w żadnym zakresie do przedmiotu decyzji się nie odniósł.

W zaskarżonej decyzji organ rentowy wskazał, że podstawą jej wydania jest m.in. art. 66 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267 ze zm.), zwanej dalej ustawą zasiłkową. Przepis ten stanowi, że jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 15-17 i art. 59 ust. 6 i 7, wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. A zatem jest to przepis, który reguluje sposób egzekucji nienależnie pobranych zasiłków chorobowych i nie stanowi regulacji szczególnej w stosunku do art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 t.j. ze zm.), zwanej dalej ustawą systemową, w tym zwłaszcza nie stanowi przepisu szczególnego w stosunku do art. 84 ust. 2 i 6 tej ustawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku, I UK 194/11, opubl. L.). Ustawę o systemie ubezpieczeń społecznych stosuje się do wszystkich ubezpieczeń społecznych, w tym m.in. do ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa (art. 1 pkt 3 ustawy systemowej).

Przepis art. 84 ust. 5 ustawy systemowej stanowi, że przepisów ust. 2-4 i 8 nie stosuje się, jeżeli przepisy szczególne określające zasady przyznawania i wypłacania świadczeń stanowią inaczej. Kwestia zwrotu nienależnie pobranych zasiłków chorobowych nie może być rozważana w kategoriach „zasad przyznawania i wypłacania świadczeń”, o czym mowa w art. 84 ust. 5 ustawy systemowej. Jednocześnie żaden z przepisów ustawy zasiłkowej nie reguluje odmiennie niż art. 84 ust. 2 ustawy systemowej kwestii zwrotu nienależnie pobranych świadczeń. Reasumując, przepis art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej określa w szczególności sposób zasady potrącenia oraz egzekucji, nie wyłącza natomiast stosowania definicji nienależnie pobranych świadczeń, wynikającej z art. 84 ust. 2 ustawy systemowej, do nienależnie pobranych zasiłków chorobowych. Oznacza to, że w rozpoznawanej sprawie, dotyczącej zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego, mają zastosowanie art. 84 ust. 1, 2 i 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W myśl art. 84 ust. 2 ustawy systemowej za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

1. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczone o braku prawa do ich pobierania;
2. świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Dodać należy, że żądanie zwrotu nienależnego świadczenia z ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej uzasadnione jest tylko wobec osoby, która otrzymała świadczenie bez podstawy prawnej, i tylko wówczas, gdy miała świadomość, że wypłacone świadczenie jej się nie należy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2001 roku, II UKN 338/00, OSNP 2003 nr 3, poz. 71). W treści obowiązujących przepisów wyraźnie został wyeksponowany czynnik świadomości pobrania świadczenia nienależnego, przy czym o jej istnieniu przesądza dokonanie pouczenia o okolicznościach ustania prawa do świadczeń albo wstrzymania ich wypłaty. Pouczenie powinno wyraźnie, konkretnie i wyczerpująco wskazywać okoliczności mające wpływ na pobieranie świadczeń oraz jasno wskazywać okoliczności powodujące pobranie nienależnego świadczenia w sposób zrozumiały dla osoby, do której jest skierowane. Pouczenie nie może być abstrakcyjne, niekonkretne, a w szczególności nie może odnosić się do wszystkich hipotetycznych okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2007 r., I UK 90/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 301).

Tymczasem Sąd Rejonowy w ogóle nie zajął się badaniem przesłanek określonych w art. 84 ustawy systemowej. Ograniczył się do stwierdzenia, że zasiłek wnioskodawcy się nie należał, ponieważ wykonywał on w czasie orzeczonej niezdolności do pracy działalność zarobkową. Powyższe uchybienia doprowadziły do nierozpoznania istoty sprawy.

Treść art. 386 § 4 kpc wskazuje na powinność sądu drugiej instancji uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji w sytuacjach w przepisie tym określonych, jednak użyte we wskazanej normie pojęcie "możliwości" uchylenia wyroku nie uprawnia sądu drugiej instancji do całkowitej swobody decyzji. Trzeba też mieć na uwadze, że chociaż w myśl art. 382 kpc postępowanie apelacyjne ma charakter merytoryczny i w tym znaczeniu jest przedłużeniem postępowania przeprowadzonego przed sądem pierwszej instancji, to w procesie kierować się należy również wymogiem instancyjności, o której traktuje art. 176 ust. 1 Konstytucji RP. Oznacza to, że sąd drugiej instancji nie może zastępować własnym orzeczeniem orzeczenia sądu pierwszej instancji, gdyż mogłoby to doprowadzać do sytuacji, w których sąd odwoławczy orzekałby jako jedna i ostateczna instancja (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 lipca 2007r., III UK 20/07, OSNP 2008/17-18/264).

Mając powyższe na względzie i dochodząc do przekonania, że Sąd Rejonowy nie dokonał w sprawie niezbędnych ustaleń co do przedmiotu sporu i nie objął rozstrzygnięciem materialnej podstawy żądania, a zatem nie rozpoznał istoty sprawy, Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania na podstawie art. 386 § 4 kpc.

Rozpatrując sprawę powtórnie Sąd pierwszej instancji przeprowadzi postępowanie dowodowe w kierunku wynikającym z powyższych rozważań, a więc zbada, czy wypłacony skarżącemu zasiłek chorobowy był świadczeniem nienależnie pobranym w rozumieniu art. 84 ustęp 2 ustawy systemowej.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania za instancję odwoławczą znajduje uzasadnienie w treści art. 108 § 2 k.p.c.